

Pigant. num. 21. 22., ubi *num. 13.*, notat, quod Conductor non esset negligens, non solvendo ex justa causa, puta ob expurgationem domus, vel aliam necessitatem, ubi *Rota decis. 70. p. 3. recent.*

15 Sicuti si Conductor non solvat, eo quia locator non servat promissa, non patitur poenam expulsionis: *Verall. decis. 180. lib. 1.*, *Beroi Consil. 140. lib. 1.*, & post alios *Pigant. dicta rub. 34. num. 25.*

16 Respectu locatoris considerari potest negligentia, si per mensem ante non denuntiaverit conductori domus, nolle locationem perseverare, attento *Statuto dicta rubric. 34. scuti*, & conductor debet per tantum tempus denunciare locatori, se nolle in conductione perseverare, alias censetur inita tacta relocatio, & reconductio: *Antonell. de temp. legal. lib. 2. c. 35.*

17 Non inutile erit investigare, an negligentia Conductoris nocere possit subconductori, puta Titius conducit domum, & sublocavit Gajo, qui Cajus diligenter solvit pensionem Titio, at iste neglexit solvere pensionem primo locatori, & domino, ex quo Titium expellit in poenam, an Cajus teneatur pati expulsionem, & ratio dubitandi est, quia negligentia non debet alteri nocere, quam negligentia, ut probavimus in prima parte, verum poterit expelli primus Conductor in poenam, & consequenter subconductor patietur expulsionem, quia resolutio Jure auctoris, resolvitur, & Jus subconductoris, *l. lex vestigali 31. de pignor. l. si ex duobus §. 1. ff. de in diem adiect. c. nuper. de donat. inter virum, & uxorem; Petrus Barbosa in l. quia male num. 86. ad finem ff. sol. matrim.*, quæ reg. cento habet locum in iis, quæ habent independentiam successivam, ut in hoc casu Conductoris, & subconductoris, ad notata per *Tuscum littera R. concl. 272.*

Subconductor tamen in eo casu habet actionem contra sublocantem pro suo interesse, ut notat, *Caroc. dicta quest. 14. num. 31.*

18 In istis tamen casibus, quod Conductor expellatur propter neglectam solutionem pensionis, & sic ex sua culpa, eidem competit retentio propter melioramenta, tam necessaria, quam utilia facta in re conducta, *l. Dominus horreorum §. 1.*, ubi *Bartol.*, & *Clarius in l.*

Colonus ff. locati, quia licet ex sua culpa expellatur, tamen bona fide fecit melioramenta, ut notat *glos. in dicta l. Colonus in Vers. consecuturum*, respondendo ad alias leges, quæ videntur facere in contrarium, quæ loquuntur in casu, quo melioramenta facta fuerint mala fide, & late tractat hunc artic. *Caroc. de locato p. 4. tit. de expensis num. 6.*, & *seqq.*, ubi etiam, quod hoc Jus retentionis transeat in hæredes, & singulares successores &c., ad quem &c., ubi *num. 10.*, ad differentiam emphiteutæ, qui ex sua culpa eiectus perdit melioramenta, ubi etiam *num. 14.*, & *seqq.*, quod ista retentionis exceptio, propter melioramenta retardat executionem expulsionis, si ea sint liquida, nec requirant altiore indagine, ubi *num. 32.*, quod idem Jus retentionis, competit etiam, quando melioramenta facta sunt ab alio tertio, puta amico, coniuncto &c., contemplatione ipsius conductoris, quia factum ab amico contemplatione mei, dicitur à me factum.

19 Ad quem etiam spectet probare negligentiam istam, dicendum est spectare ad Conductorem probare se solvisse, alias negligentia dicitur probata, & ratio est, quia Locator habet intentionem fundatam in instrumento locationis, unde spectat ad Conductorem, qui promisit solvere, docere de implemento suæ promissionis, quo non dato, constare dicitur de non solutione: *Caroc. dicta q. 14. num. 34.*

20 Diximus, quod si Locator neglexit denunciare in tempore præstituto Conductori, se nolle continuare locationem, censeatur facta reconductio in prædio rustico pro uno anno, in prædio Urbano pro eo tempore, quo Conductor perseverabit inhabitare, id tamen notabiliter limitatur in casu quo Conductor fuit negligens in solutione pensionis, quia tunc non censetur facta reconductio, sicuti propter defectum in solutione, potest expelli locatione non finita: *rex. in l. Quæro §. inter Locatorem ff. locat. Antonell. de tempore legal. lib. 2. cap. 35. num. 22.*, *Mantica de tacitis, & ambig. convent. lib. 5. tit. 15. num. 28.*

21 Conductor negligens in cultura agri, putata, quia non arravit, & seminavit, non

puta-

putavit, non potest petere mercedis, seu pensionis remissionem, quam culpam probari per testes ostendit: *Caroc. de locato p. 4. tit. quomodo culpa probetur num. 5. folio 177. col. 3.*, quia debet sibi imputare, si negligentia sua sibi noceat.

22 Et contra verò Colonus, & Conductor, qui diligentia sua fundum facit meliorem, puta de sterili fertilem, plures Arborea, & Vites plantavit, & diligenter custodivit, quia ista diligentia, & industria debet sibi prodesse, non debet, nec potest expelli, neque ei pensio debet augeri, ut est *tex. in l. si quis auctoritate C. de omni agro deserto lib. xi.*

& tangit *Caroc. de locato p. 4. sub tit. de recusat. q. 17.*, facit *tex. in cap. ad Aures de rebus Ecclesie non alienan.*, vel pretium melioramenti est restituendum, quia est ipsorum melioramentorum dominus, ad notata per *Rotam coram Cerro*, inter ejus impressas, *dec. 464. num. 6.*, ubi plura eleganter ex innumeris Auctoribus comprobant. *Antonin. Amat. resol. 14. sub num. 64.*, alique allegati per dictam *decis. num. 8.*

23 Intellige prædicta, nisi aliter ex pacto conventum sit inter partes, quia tunc dispositio hominis facit cessare dispositionem legis, *l. finali C. de pactis conventional.*

De Negligentia Lusorum.

SUMMARI A.

- 1 **L**ucris anxietas solet reddere Lusores attentos, diligentes, & oculatos, nec de Jure Victori datur actio contra Victum.
- 2 Et Victus si solverit potest repetere soluta.
- 3 Si Victus negligat soluta repetere, tunc Fiscus potest repetere, si Victus solverit notabilem summam.
- 4 Lusor negligens numerare, aut signa ponere,

- sibi imputet, nec collusor tenetur admonere.
- 5 Si verò Collusor utatur fraude, & mendacio, ut accusando plura puncta, quam habeat, licet alter negligat inspicere, non Juratur, sed peccat, & tenetur ad restitutionem.
- 6 Notantur gravia mala, & incommoda, quæ ex ludo sequi solent.
- 7 Unde optimum erit ludos negligere, & omittere.

ARTICULUS XXIV.

De Negligentia Lusorum.

Licet anxietas lucri, ut plurimum reddat lusores attentos, oculatos, & diligentes, ita ut non pauci ex lusoribus ad fraudes, dolos, & rapinas manus extendant, contra quos declamat *Vulpianus in l. Prætor ait §. si rapinas ff. de Aleatoribus*, nec victori datur actio contra victum in lusu alearum, & similibus, *l. 1. & 2. C. de Aleatoribus, & alearum lusu.*

2 Victus autem si solverit potest soluta repetere, *l. finali §. commodis igitur C. de aleator, & alearum lusu*, quem *tex. Barbosa posuit sub tit. C. de religiosis, & sumpt. funer.*

3 Quod autem ad rem nostram facit, quod si victus negligat soluta repetere, tunc Fiscus potest repetere, ex eadem *l. finali §. com-*

modis igitur, Farinac. q. 109. nu. 189., quod intellige si victus notabilem summam pecuniæ solverit, *Farinac. supra num. 191.*, & tam Fiscus Laicalis, quam Ecclesiasticus poterit sic ammissa, & soluta repetere, ad allegata per *Barbosam in d. l. fin. num. 24.*, *Ricciul. de Personis, quæ in statu reprobo versantur lib. 10. c. 17. num. 41. 42.*, & repetita deberent in opera Civitatis expendi, *l. Victum in Aleatoribus C. de Aleatoribus.*

4 Alter casus negligentia est, quod si lusor negligat numerare puncta, vel ponere signa, quæ sibi jure ludi competunt, debeat sibi imputare, & victor, nec tenetur admonere, nec sibi soluta restituere, ex probabili sententia *Sanchez. Opuscul. lib. 1. c. 8. dub. 14.*, *Diana p. 7. tract. 9. resol. 44.*, *Card. de Lugo de just.*

Si 2

de just. & jur. tom. 2. disp. 31. sec. 2. §. 3. num. 36., intrat enim illud Adagium (ceci non ludunt, neque collusor ex iustitia, aut charitate tenetur partes sui Adversarii sustinere, sed solum eum non decipere, posita vero fraude negligentia collusoris non ei prodesset, ut in Casu quo Petrus scienter accusaret plura puncta, quam revera habeat, & collusor negligeret inspicere, & investigare veritatem, sed tamquam victus succumbat, & solvat, tamen Petrus non juvatur hac collusoris negligentia, sed tenetur restituere pecuniam receptam, & suam tradere, tamquam revera victus, si alter eum in punctis superabat, ut post allegatos tradit Diana p. 7. tract. 9. resol. 47., & resol. 53., quia nemo debet ex suo delicto commodum reportare.

6 Ludi in quibus exercetur Virtus hominis corpore, aut mente, liciti sunt, ludj vero quibus fors dominatur, omnino prohibentur, toto tit. ff. de Aleator, prohibitio autem facta fuit propter gravia mala, & incommoda, quæ ex ludo sequi solent, quæ enumerat Hostiens. in summa tit. de excessibus Prælat. sub num. 5., & sunt his carminibus explicata.

Hæc cum taxillis ludendo crimina fiunt

De Negligentia Mariti, & Uxoris.

S U M M A R I A.

- 1 **S**i Maritus negligat corrigere Uxorem, multa sequuntur incommoda, & etiam quædam de domo expellatur.
- 2 Negligentia Mariti in pluribus non nocet Uxori, quando agitur de Uxoris interesse, nec ipsa interpellatur.
- 3 Negligentia Mariti in exigenda dote, non nocet Uxori, quin ipsa superstes lucretur quartam, juxta Statutum Urbis.
- 4 Neque negligentia Mariti præjudicaret Uxori, si non exegit dotem promissam ab extraneo, quin possit agere contra hæreditatem Mariti, pro dotis restitutione.
- 5 Maritus tenetur corripere Uxorem excommunicatam nollentem rescipiscere.
- 6 Maritus negligens obedire præcepto Ecclesie de eicienda concubina, excommunicandus est.
- 7 Maritus negligens corrigere efficaciter Uxorem declinantem ad vitia, ipse fit culpabilis de

Ecclesie spretus, usuraque, five rapina Scandala, vel nugæ, Blasphemia, seu faciendi Furti Doctrina, Violentia, Crimina falsi, Et mortis causa, deceptio, perditioque Temporis, & desiderium, corruptio iunges Istitis prædictis Adulatio utraque turpis.

Explicat Paris de Puteo suo tract. de ludo in principio, quod potissimum movit Romanos ad prohibendos ludos, quia Adolescentes post jacturam pecuniarum, & bonorum in ludo passam, facti de diuitibus pauperes lugentes sine solatio, desperati evadebant sacrilegi, Falsarii, fures, raptores, inhonestè viuentes, aliqui veneno se occidebant, alii laqueo se suspendebant, alii proprio Chyrographo diabolo se vivi dederunt, blasphemias plurimas sacrilego ore Evomebant, ita ut in cap. inter dilectos de excessibus Prælat., lusor declaretur indignus consequendi Ecclesiastica beneficia, & secundum Hostiensem, lusores experientia magistra violant tria præcepta naturæ scilicet, honestè vivere, Alterum non ledere, Jus unicuique suum tribuere.

7 Unde optimum erit, ludos consistentes in sorte omnino negligere, & omittere, ut suadet Imperator Justinianus in l. Aleatorum l. 1. sub C. de Aleatoribus.

- 8 Uxor non est culpabiliter negligens, si non obediat marito illicita præcipienti.
- 9 Maritus non tenetur reducere Uxorem adultèram, quæ fugit de Domo Mariti.
- 10 Limita, si & ipse Maritus lapsus sit in fornicationem, vel adulterium.
- 11 Si propter negligentiam Mariti Uxor egrotans destituta necessaria curatione moriatur, maritus privatur lucro dotis.
- 12 Non erit tamen negligens, si nequeat Medicus advocare, vel alius provideret.
- 13 Maritus tenetur alere Uxorem vel dotatam, vel sine dote acceptatam.
- 14 Uxor negligens curare Maritum egrotum privatur legato, si negligentia illa fuit causa mortis Mariti.
- 15 Maritum exulem tenetur Uxor alere pro suo posse, non obstante quacumque prohibitione, & ita

- & ita cohabitare cum marito excommunicato.
- 16 Limitatur, si excommunicatio esset lata in causa Matrimonii de cuius nullitate sententiatum sit, secundo non potest communicare in crimine criminoso, tertio limitant aliqui in divinis, quarto si factum sit divortium, quinto si maritus esset excommunicatus ob hæresim.
 - 17 In vim Auth. Res quæ C. communia de leg., an possint alienari bona fideicommissio subiecta,

non solum pro dote solvenda, sed etiam pro interesse decurso, & non soluto, hinc inde opiniones.

18 Casus de tribus Uxoribus, quæ successivè propter negligentiam ejusdem Mariti, se suspenderunt in arbore in borto suo posita, nec Maritus eam obruncavit, immò amico petenti surculos dedit, ut multiplicaretur arbor.

ARTICULUS XXV.

De Negligentia Mariti, & Uxoris.

Vot, & quanta mala operetur in Uxoribus, & familiis Maritorum negligentia, praxis docet, dum honor dilabitur, deparduntur bona, pax eliminatur, familiae splendor obscuratur, ac per sepe corporis, & animæ salus naufragium passa in proprio Uxoris, aut Mariti sanguine mergitur, & perbellè D. Bernardus, in Sermone de septem donis Sancti Spiritus, contra septem vitia, hæc scribit (triplex enim) ut ait sapiens (incommodum eycit de Domo inhabitantem, Fumus, Stilicidium, & mala Uxor, quando verò hæc deerunt negligenti, propria quidem, qui negligit, fumum non abigit, Uxorem non corrigit, tectum non rescit) tanti ergo ponderis est negligere Uxoris correctionem, ut Domum solvat, Maritum ipse eiciat.

- 2 Multoties tamen Mariti negligentia, Uxori non nocet, si enim Maritus interpellaretur ad actum, ad quem etiam Uxoris interesse spectaret, nec ipsa interpellaretur, tunc Mariti negligentia Uxoris interesse non posset præjudicium inferre, Bartol. in l. servus §. sed & servus nu. 2. Vers. secundo babes ff. quod vi, aut clam, & notavit Rota coram Eminentiissimo Domino meo Card. Cerro decis. 311. n. 4.
- 3 Sicuti, & negligentia Mariti in exigenda dote, sibi à Patre Sponsæ promissa, neque ipsi Uxori præjudicat, quin ipsa Uxor superstes lucretur quartum dotale, seu augmentum dotis, juxta dispositionem Statuti Urbis, Rota coram eodem D. meo Card. Cerro decis. 67. num. 4., & seqq., Carena resol. for. 155. num. 8., addent ad Afflic. dec. 333.
- 4 Neque præjudicaret Uxori negligentia Mariti in exigenda dote ab extraneo promissa,

quominus Uxor possit agere ad restitutionem dotis promissæ contra bona hæreditaria Mariti, l. si extraneus ff. de jure dotium, Rota coram eod. Eminentiissimo Cerro decis. 67. num. 4. decis. 86. num. 6., & decis. 664. num. 5. 6., & 9., Coccin. decis. 2125. num. 8.

- 5 Si contingeret, quod Uxor excommunicationem incurrisset, & contumax, atque obstinata nolet ad penitentiam converti, Maritus autem, qui Uxoris caput est, negligeret ipsam corripere, & ad bonam frugem retrahere, mortali culpa reus esset, ad tradita per Megalam de Censur. lib. 2. cap. 5. num. 29.
- 6 Maritus Concubinam habens, & ter monitus ab Ordinario, concubinam omnino non eiecerit, & ab ejus consuetudine non se abstinerit, sicque negligens obedire mandatis Episcopi excommunicandus est, ex decreto, Sacri Concilii Trid. sess. 14. c. 8. de reform. matrimonii, quod si neglectis censuris per annum adhuc in Concubinato persisteret, aliis penis pro qualitate criminis ab Ordinario, severè puniendus, Concubina pariter admonita si neglexerit se à Concubinato separari, graviter pro qualitate culpæ punienda erit, etiam extra Civitatem reicienda Ordinarium arbitrio.
- 7 Si Uxor ad vitia declinat, aut negligat curam Domus, filiorum, rerumque familiarum, tenetur Maritus eam monere, immò, & efficacius arguere, & tandem etiam moderatè, & discretè eam verberare, l. rei judicatae ff. solut. matrim., alias omittens, & negligens hanc Uxoris curam illius delicti particeps erit, ipseque culpabitur, cum sit rector domus, mulieris caput, ut docent D.D. in